

АДЫГЭ

КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ
ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА
И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪР

1924 ГЪЭ ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКИ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

ПСАМЫЭ

№24 (24.618)

2024 ГЪЭМ ГЪАТХЭПЭМ (МАРТЫМ) И 2, ЩЭБЭТ

ТЪЭМАХУЭМ ЩЭ КЪЫДОКИ

И УАСЭР ЗЫ ТУМЭНЦ

Дазэрыпэлъэщын къару дулэщ

УФ-м и Президент Путин Владимир Урысей Федерациэм и Федеральнэ Зэхуэсым Зэрызыхуыгъазэр мы гъэмы мыхъэнэшхуэ зилэт. Зэрыхуагъэфэщам хуэдэу, къэрал лэащхьэр нэхъыбэу кытеуылашди цыхуэхэм я псэуклэр егъэфлэклуэнымр дээ луэхумр. Апухуэдэуи тепсэлъыхащди зыужыныгъэр зыхуэдэ-нум, абы дызэрыхуэлэуи лэ-малхэм, унафэщлэхэм, цыху-бэм къапэщылъ къалэнхэм я хэкылпэу кыллътэхэм, Правительствэмр Парламентымр зэлэжыпхъэ луэхууэхэм.

ЗЭУИЦІЭМ хэтат депутатхэмр сенаторхэмр, Правительствэм шыщхэр, Конституцэ судым, Суд Нэхъыщхэм, Арбитраж судым я унафэщлэхэр, прокурор нэхъыщхэр, Хэахлэу комиссэм, Къэзыбж палатэм я пашхэр, Урысей Федерациэм и Жылагуэ палатэм, Къэрал Советым хэтхэр, хэгъгу лэащхьэхэмр хабзэуэбыху органхэм я унафэщлэхэмр, политикэ, жылагуэ, дин лэажьхуэхэр. Мы гъэм кърагъэблэгъат хамэ къэрал хъэщлэхэр, журналистхэр. Къызухуэсахэм куэдэ яхэтат Украинэм шеклукл дээ луэху хэхам кылыкыу цызыщлэхэр.

Путин Владимир и псалэм и пэщлэцэзм кыхигъэащам илэс къэс екулкл Зэрызыхуагъазэр «къэлуанум дызэрелъ нэу» зэрыщытыр.

Плцлэ зыхуэщлэ сенаторхэ, Къэрал Думэм и депутатхэ, Урысей Федерациэм и цыхубл Нобэ дызэрыпэлъэщын зман гуынгъум дгъэзэщлэ хуей къалэнхэм я закъуэкым, атлэ къэралым дежклэ мыхъэнэшхуэ

зилэ, зыужыныгъэр кытхуэ-зыхынуу къэспытэ луэхууэхэр зэлкытыхынуш. Къэзгъэлъэгъуэнуу къалэнхэр кызыхэхэр цыналъэхэм сыщыщылэм слэгъухахэр, инженерхэм, дохутыркхэм, егъэджаклэхэм, цлэныгъэлэхэм, волонтерхэм, бын-унагъуэушхуэхэм, хъэрчэтыщлэхэм, зэуаплэм шылэ лыхъужы-хэм, езыр-езыру абы клуахэм, сэлэтхэм, офицерхэм сачхуэ-зам кызыжалэхэр. Апухуэдэ

зэлүцэхэм сыт хуэдэ лэнатлэми пэрыт цыхуэхэр зыхуэныкыу-хэр налуэ къащл. Гупсысэ щхьэлэхэр цызэхэхаш жыла-гуэ зэхыхэ змыллуэжыгуэ-хэм. Нобэ утыку кысхъэну про-ектхэмр къалэнхэмр лэахъэ яхуэуэар ди цыхубэм я жэр-дэмхэмр хуэпсаллэхэмр. Ахэр псори гъащлэм хэтпцэфы-нух, дызэдлажэмэ, - жилащ Путин Владимир.

Дауи, ялэ флыщлэ псалээр

зылгыгъэсар Украинэм шылэ-цлалэхэмр абыхэм я унагъуэ-хэмр. СВО-м хэклуэдахэмр и ветеранхэмр защлэзыгъахуэ къэрал фондым и лэажыгъэр дпэлклэ зэрыагъэфлэклуэну игъэбелджылаш.

Зэрызыхуагъазэм теуухуа зэхы-хэм хэтхэр зы дакыкыкэлі яхуэщыгуащ дээ луэху хэхам хэ-клуэа ди сэлэтхэм, Донбассым шыпсэуэ я хэку зыхуэмэу аукла-хэм.

Къэрал унафэщлым дпэлклэ хэкум и зыужыныгъэр зыхуэ-дунэтлэн хуей лъэныкыуэхэр кыхигъэащ. Псэуплэ-комму-нальнэ лэнатлэм теуухуа програм-мэр гъэзэщлэ зэрыхуэм, эконо-микэм и зыужыкылэм, унагъуэм-рэ сабийхэмр къэралым зэры-зашлгыгъахуэ хухах мылкыур нэхъыбэ дыдэу хагъахуэхэм зэрыщыщым, курыт еджаплэ-хэмр щэнхэбэмклэ унэхэмр зыхуей хуэгъэзэным теуухуа про-граммэ ин зрагъэзэщлэм, ДНР, ЛНР, Запорожье, Херсон об-ластхэр зэфлэгъэуэзжыным теуухуа лэжыгъэхуэ зэрелуэ-кыным, туризмэм зэрыра-гъэужь щыкыкылэм, медицинэ, спорт, мэкуэмэщ, щлэныгъэ, егъэджыныгъэ, щэнхэбэз лэна-тлэхэм щалэжхэм кытеуылаш лэащхэр.

«Дызэрыт зэманыр зэрыгу-гуэм, дызирхэллэ лъэпощхъэ-пэхэм емыллытауэ, дэ плалэ кыхыкылэ фейдэ кызыпэлкыуэну луэхуэр доублэ. Зи гугъу сщлэ программэр инч икы лэахъэ-быдэ илэщ. Абы пэлъэщынур къэрал лъэрызехъэрщ, щхъэ-хуитырщ, игурэ и щхъэрэ зэтэ-лэу кэклэуанум хуэлъэрщ. Къэзгъэлъэгъуэа къалэнхэм да-зэрыпэлъэщын къаруи зэфлэкли-длэщ. Ауэ нэхъыщхэр мыраш: зыхуэдгъэуэжэа къалэнхэр эдг-гъэхуэллэныр зэлъытар нобэ за-уэ губгъуэм ит сэлэтхэрщ, офи-церхэрщ, езыр-езыру абы клуа-хэрщ, Хэкур яхуэмэу мафлэм хэт дэллэхэрщ, дэ щхъэклэ, дэ хэхум щхъэклэ зи псэр зытыну хъэзыр-хэрщ. А зэуэллэхэрщ ди къэра-лым и зыужыныгъэм папщлэ лэалэхэр кызызэгъэлъэхэр», - жилащ Путиным.

НЭЩІПЫДЖЭ Замирэ.

КЪБР-м и лэащхьэ Клуэклуэ Казбек тепсэлъыхъащ УФ-м и Президент Путин Владимир Федеральнэ Зэхуэсым Зэрызыхуыгъазэм и мыхъэнэм. Рес-публикэм и Унафэщлым жилащ:

- Президентым Федеральнэ Зэхуэсым Зэрызыхуыгъазэм иуыгъэлэуэ уеджэ-фынуш кэклэуэ зэманым хуэгъэпса псалэкклэ. Ар зытепсэлъыхар кыт-пэлъыл илэсхырамы, мыхъэнэкклэ 2030 гъэ пщлэндэ къэралыр зрыклэуэну гуэгуэм и лэажьэр игъэтыллытауэ пхужылэнуш.

Урысей къэралым и лыщхьэм жыла-гуэ гъащлэм мыхъэнэшхуэ шызы-гуэтынуу луэхуыгъуэм щыгуэм я цлэ кырылауэ сыхъэттылэм щыгылкы, ахэр дызыхуэклуэ зэманым лъэлкэ проект-хэмр программэхэмр я лэахъэ ху-нуш, дызэлэжэ псори абыхэм я флыгъэкклэ нэхъ нэгъэсауэ зэфлэдгъэкылынуш.

Апухуэдэ зи кэжъуэкым. Апухуэдэ санкцэ зращыллэ Урысейм и экономикэ-р зэлкытыхынуу кытхуэуш, клуэ птэ-ми нэхъ цлэгъэхуэбжыауэ зэрыуыжыур налуэ долъагы, бжыгъэхуэкклэ и цыху-хэм зэрызашлгыгъэуэ лэал кызы-кыуыу.

Президентым егуысысауэ зэригъэ-зуащ Федеральнэ Зэхуэсым Зэрызыхуы-гъазэм кытхуэуа бжыгъэ къэс, мылкы кызыхыкылуу проектхэр уэбыхуа хуащлэ. Клуэ птэми нэхъыбэу ядэлэныку-нуш сабий куэд зэрыс унагъуэхэм. Абы папщлэ «Унагъуэ» къэрал проектхэр яутыпщынуш, мурад пыхуыкылахэр епха-уэ, «анэм и мылкы» пэхуэщлэр 2030 гъэ пщлэндэ ягъэлэжъэнуш.

Президентым кыхилъхьахэм ду республикэри урагъэфлэклуэнуш

Президентым, дауи, гулытэшхуэ хуи-щлэщ дээ луэху хэхам. Гъатхэпэм и 1-м щегъэбъауэ, дээ луэху хэхам хэтхэр хы-хъэфынуш «Лыхъужыкы я зман» лэ-ащлэгъэллэ программэм. Ахэрщ къэра-лым лъэныкыуэ псомклэ кэклэуэну махуэ хуэуэнури зезыгъэуэжынури. Зыми шэч кытхыкыкыуэ дэ Теклуэныгъэр кы-зэрытхынуш.

Щыналъэхэм я зыужыныгъэм Вла-димир Владимир и кыуэр щхъэхуэу тепс-лэыхъащ. Ди Президентым кыдауэ псо-ми я гугъу ищлэщ - инфраструктурэм и зыужыкылэм, экологиэм, егъэджыны-гъэм, узыншагъэр хъумэным, спортми, щлэгъуэлэ политикэм, нэгъуэщлэ куэд-ми. А псори гъащлэм хэлцэ хуэнуш, зы цыхуи, зы щыналъы кэуэнэуыкым ар зыхымыщлэу.

«Мыр зи къарум шыгуыгъэ къэрал лъэщыр пщэдейрей махуэм игу илэу зэрыхуэллэм и шыхъуэу кыуэв Зэрызы-хуагъазэ псалъыш, Урысейм и пщэ-дейл!» - а псалъэхэмклэ иуащ ди Прези-дентым Федеральнэ Зэхуэсым Зэры-зыхуыгъазэр.

Шэч кытхыкыкыуэ дэ пашхъэ къра-гуэуа къалэн псори зэрытхуэгъэзэщлэ-нуш.

Ищхьэкклэ кызырыщхъэгъэащди, ди

Президент Путин Владимир Владимир и кыуэм кыхилъхьа жэрдэм псори щынал-лэхэм я гъащлэщ, ди республикэри хуибыдэу, лъэныкыуэ псоми лъэлэсы-нуш. Абы, шэч хэмылэу, Къэбэрдей-Балъкъэрри щыпсэу цыхуэхэм я псэуклэри иригъэфлэклуэнуш.

Апухуэдэ къэралым и лыщхьэр тепс-лэыхъащ сабий ыгыплэхэр зыхуей хуэ-гъэзэн зэрыхуейм. Ар лэал зимыллэ. Щыналъэм и лэалхэмклэ ар зэдгъэ-хуэллэну дыхъташ нэхъ ипэлукклэ, иджы флы дыдэу хуэзэфлэгъэкылынуш.

Я мыхъэнэр нэхъ мащлэкым егъэ-джыныгъэм епха луэхуащлэхэр зехъэн зэрыхуейм теуухуа жэрдэмхэм. Дэ школ 60 зетхыкыкы, 2030 гъэр кыэмыс щыкыкы, кэуэнхэри зыхуей тхууэгъэзэнуш.

Лэал имылэу дыхуэуэнуш щлэныгъэ нэхъыбэщ сабий кургытрэ щырагъэгъуэт луэхуащлэхэр кыгъэзщлэрэщлэжыным теуухуа программэхэм. Шолаклэхэр лэ-ащлэгъэхэм щыгъэгъуэзэн луэхуми де-лэжынуш.

Президентым тепсэлъыхъащ промыш-леннэ кыдауэм. Индустием епха лэащлэгъэхэм я гугъу ищлэщ - а лъэны-кыуэмклэ лэжыкыгъэм хэзыщылкы лэащлэ-ащлэгъэхэр димылэнклэ лэал илэхым. Дэ ахэр шедгъэджэфны еджаплэ дилэщ,

промышленностым епха проектхэри до-гъэзэщлэ.

Узыншагъэр хъумэным елэжэ луэху-ащлэхэр зэгъэпэщжыны луэхум адэкли пашэнуш, абы и флыгъэкклэ ди щынал-лэхэм ит сымаджэщхэр зыхуей тхууэ-гъэзэнуш.

Мыхъэнэшхуэ илэщ Владимир Влади-мир и кыуэм бюджет кредитхэм ятеу-хуауэ жилахэм. Абыхэм хухаткыкы мылкы-ур муниципалитетхэм я зыужыныгъэ-ми инфраструктурэ епха проектхэми тебгъэклуадэ хуэнуш дпэлэкклэ.

Гугъу ухуэныгъэхэр унэтлэныгъэ нэхъыщхъуэ кьонэ, сату-экономикэ зыу-жыныгъэри, щыналъэхэм я зыпщлэ-ныгъэри, турист луэхури абы зэрелхэм кыхъэкылу. Иужьрейм и зыужыныгъэр ди республикэм дежклэ унэтлэныгъэ пажэхэм ящ, абы и флыгъэкклэ сату луэху-хэри, шхын зэбгышыны, хъэщлэхэм я лэжыгъэри, сымти, луэхуэкыбэз псори зэфлэкклэ. Турист кыдауэм кыхъэкылу мы гъэм сом мелард 13-м нэс щыналъэм и мылкы кыгъэзщлэуыдам (BPI) хэт-лэхъащ. Ар илэыстичу ипэкклэ дила хэ-хуэм елытауэ тхуэкклэ нэхъыбэщ, абы зыужэ зэпытц. Мы кыдауэмми програм-мэщлэхэр кымызэлуахуынуш, лэал имылэу дыхыхъэнуш.

Къалэнхэр икIэщIыпIэкIэ ягъэбелджылынууш

КЪБР-м Iэтaщхэ КIуэкIуэ Казбек Правительствэм хэтхэм зыушIэ ядригъэкIуэкIащ УФ-м и Президент Путин Владимир ФедерацимкIэ Зэхуэ-сым Зэрызыхуигъэзам къы-хцэа къалэнхэр зэрагъэзэ-щIанум теуухуау.

ЗЭУШЦIЭМ хэтaщ КЪБР-м и Правительствэм и УнафэщI Мусуков Алий, КЪБР-м и Iэтa-щхэм и АдминистрацIэм и Уна-фэщI КъуэдзэкIуэ Мухъэмэд, Правительствэм и УнафэщIым и къуэдзэкIуэ Къуныжъ Му-Iэд, Хъубий Марат, Къуэшо-ркъуэ Залым, Налшык къалэ администрацIэм и Iэтaщхэ Ахъуэхуэ Таймураз сымэ.

КIуэкIуэ Казбек унафэ зери-щIам тету, Правительствэр иужь ихъащ Президентым къы-хилъхэа жэрдэмхэр я лъабжыу лъахуэр убыхуным, ахэр мы илхъэсым къриубыдзу зэхалъ-хъуэ лъапкъ проектхэмрэ про-граммэхэмрэ налу къащIыным. Псалъэм папщIэ, «ГъащIэ кIых икIи узыншэ», «Унагуэ», «Уры-

сейм и щIалэгъуалэ», «IэщIа-гъэлхэр», «Экономикэ» лъапкъ проектхэр, программэ зэмыллэ-жыгуэхэр ягъэззырыныр, абы хохъэ сабий гъэсапIэхэр,

еджапIэхэр, сымаджэщхэр, школхэр, нэгъуэщIхэр.

Ди Iэтaщхэм къыхигъэащ Президентым ахъэ щыхуэ-хэм щыщ щыналъэхэм яхуэ-

гъэгъун хуейуэ къызырыхилъ-хэм дэри ди фейдэ зэрыхэ-лхэр, апхуэдэ ахъшэр ухуэны-гъэхэм ягъакуэ зэрыхуэр. «Дэ апхуэдэ щыхуэ сом ме-

ларди 4 тIелъщи, ар псэупIэ-коммунальнэ IэнатIэм тедгъэ-кIуадэ хъунуш», - жиаш Iэтa-щхэм.

- Урысейм и адрей хэгъэгъуэ-ми ещхуэ, ди щыналъэм деж-кIэ мыхъэнэшхуэ иIэщ «Псы къабзэ» федеральнэ проектум зэрыпащанум. А проектумкIэ илхъэс кIуам республикэм и къуажэ 10 псыкIэ къыздэгъэ-пащ, бжъамийхэр тхуэжащ, псызхуэхъэсипIэхэр тIащ, - къыхигъэащ КIуэкIуэм.

ЗэушIэм щытIэсэлъыхъащ бынагуагъуэхэмрэ СВО-м хэтхэм я унагуэзхэмрэ зэрадэ-Iэпыкъуныу щыкIэхэм. «Прези-дентым и Зэрызыхуагъазэр тхыдэм къыхэнэнум, мыхъэнэш-хуэ зилэ, къалэн куэд щыуб-зыхуа дэфтэрщ. КъэкIуэнур щынарлыгъагъуш», - жиаш Iэтaщхэм. Абы Правительствэм хэтхэм яхуигъэууащ къэрал УнафэщIым щыналъ-лэхэм я Iэтaщхэм ягъэ-зэщIан хуейуэ кIыгъэлъэгъуа-рэр зепкърахуэ, программэ зэхалъхъану.

• КЪБР-м и Парламентым

ПщIэ зыщIамамыт адвокат Iуэхутхъэбзэхэр

«Комитетым и сыхъэтым» ипкъ итIкIэ КЪБР-м и Парламентым и Президиумым и зэушIэм щыхэлъащ Къэбэрдей-Балъкъэрым адвокат Iуэхугъуэхэр зэры-щекIуэкIым.

КЪБР-м и Адвокат палатэм и лэжыгъэм, зэхалъы-кIэм, республикэм и цIыхухэм хуащIэ адвокат Iуэхут-хъэбзэхэм ятеуухуэу депутатхэм я пащхэм къыщып-сэлъащ адвокатхэм я «Правозащитник» коллегием и тхъэмадэ, КЪБР-м и Адвокат палатэм хэт Пщыгъуэтыж Анзор.

Республикэм и Адвокат палатэр къызэрагъэлъащIащ фIагъ лъагъ зилэ юридическэ дэлэпыкъуныгъэ цIыхухэм иратын, къэрал IэнатIэхэмрэ щыпIэ самууправленэмрэ адвокатхэм я сэлъынагъыр щыпахгъэкIын, хуэныкъуэ-хэм пщIэншэу Iуэхутхъэбзэ хуащIэн папщIэ. Къэпсэ-лъам къыхигъэащ 2023 гъэм и гъатхэпэм КЪБР-м и Адвокат палатэмрэ Бэрбэз ХъэтултIэ и ЦIэр зэыхъэ КЪБКЪУ-м и ИПИФ юридическэ клиникэмрэ зэ-гурылуныгъэ зэралъылым ипкъ итIкIэ юридическэ дэлэпыкъуныгъэ пщIэншэу иратыну хуитыныгъэ зилэхэм апхуэдэ цIэгъэкъуныгъэ зэрагъуэтыр.

Пщыгъуэтыжым гу лъаригъэащ КЪБР-м и Адвокат палатэм Iуэхутхъэбзэ псори зэригъэзэщIэр «Урысей Фе-дерацим адвокат IуэхушIафэхэмрэ адвокатурэмрэ я IуэхукIэ» Федеральнэ законным и 2-нэ статям и пункт 2-м тету. Республикэм и цIыхухэм пщIэншэу защIэгъэ-кIуэным теуухуэу абы чэнджэщ итащ.

- Адвокатхэм апхуэдэ Iуэхутхъэбзэхэр пщIэншэу ящIэфын папщIэ КЪБР-м и щыналъэм щыIэ муниципальнэ къуэнухуныгъэхэм я Iэтaщхэ псори зэгуры-луныгъэ етщIылын хуей ахэр щызэфIэдгъэкIын хэ-щIапIэ тхуахыным ехъалъау.

КъышынэмыщIауэ, къэпсэлъам и Iуэху еплъыкIэхэр кIыгъэлъэгъуащ КЪБР-м и Адвокат палатэм и лэжы-гъэр ефIэкIуэн папщIэ.

УФ-м ЮстицизмкIэ и министрствэм КЪБР-м щыIэ управленем и унафэщIым и кыулытур пIалъэкIэ зыгъэ-зэщIа **Соблыр Жаннэ** къызэхуэсахэр щыгуауэ ищIащ республикэм и Адвокат палатэм зэрыдлажэ щыкIэм.

Къалгта Iуэхугъуэм щытIэсэлъыхыным КЪБР-м и Парламентым и УнафэщIым и къуэдэз **Къардэн Мурат** гу лъаригъэащ адвокат Iуэхутхъэбзэхэм я уасэр зэрауб-

зыху щыкIэм. Абы и жуапу Пщыгъуэтыжым жиаш хэ-бзэм а уасэр зэрыщымыгъэувар, ауэ Адвокат палатэм и советым ар зэрыщытыпхъэм теууха чэнджэщхэр зэры-зэхигъэувар.

КЪБР-м и Парламентым и Экономикэ политикэмкIэ, инновацэ зыужыныгъэмрэ хъырычтIыщIэмкIэ и коми-тетым и унафэщI **Ипщэ Заур** кIейIэтaщ куэд зыгъэлIей-тей адвокат Iуэхутхъэбзэм и фIагыр. Андрей депутатхэ-ми ягъэбелджылащ КЪБР-м и Адвокат палатэм рес-публикэм и IуэхушIапIэхэм ядэлъэжыным, адвокат ста-тусыр къыщытIах щхъэусыгуэхэм, нэгъуэщIэхэм ехъэлъауэ.

Псалъэмакъым и кIуэхуэ, КЪБР-м и Парламентым Жылагуэу шынагуэзншагъэмрэ Iулхъэм пщIэтынымкIэ и комитетым и унафэщI **Кривак Михаил** тIэсэлъы-хъащ республикэм и хабзэгъуэу IэнатIэр республикэм и Адвокат палатэм зэрыдлажыным. Къапщтэм, абы и квалификацэ комиссIэм Парламентым щыщ цIыхуитI хэтхэ, «КЪБР-м пщIэншэу юридическэ дэлэпыкъуныгъэ щытыным и IуэхукIэ» республикэ Законри парламентар-хэм я нэлэ щIэт зыпытх.

Я гупсысэхэмкIэ зэдэгъуахуа иужькIэ хабзэгъуэхэм чэнджэщхэр къащтащ. Ахэр хуагъэхынууш цI сэлэп хэлъ IэнатIэхэм.

***

Парламентархэр тIэсэлъыхъащ «КЪБР-м и щыналъэм щыщIыIэ пIалъэ пыухыкIа зыхуагъуэуа хъэщып-хэм я шэсIыIэ пIалъэр къызэрабжэ щыкIэмрэ ахэр зэры-зекIуну зманынмрэ я IуэхукIэ» щыналъэ законным и проектум. КЪБР-м и Парламентым и Экономикэ поли-тикэмкIэ, инновацэ зыужыныгъэмрэ хъырычтIыщIэмкIэ и комитетым и унафэщI **Ипщэ Заур** ягъригъэлауащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и щыналъэм щыпсуу щхуа-кIуэхэм къахъэщыжыным ар зэрыхуэунтIау.

КъышынэмыщIауэ, парламентархэр хэлпъащ къэра-лым и нэгъуэщI субъектхэм кърагъэхэа хабзэузыхуэ жэрдэмхэм. Ахэр ехъэлъащ ветеринарием, пестицид-хэмрэ ядохимикатхэмрэ шынагуэзншэу къэ-гъэсэбзыным, бдзэжыенцIэр псым хэлъ биологие гъэтылыгъэхэмрэ хъуэным ехъэлъауэ УФ-м и Лэжы-гъэ кодексым зэхуэуныгъэ хэлъхъэным.

КЪБР-м и Парламентым и пресс-IуэхушIапIэ.

ИэнатIэщIэ къызэрагъэлъащ

Республикэм и Наркологии, Психиатрии наркологи-емкIэ клиникэ центр къызэрагъэлъащ. ИэнатIэм зэрырагъэуужам цIыхухэр а унэтIыныгъэхэмкIэ зыхуэныкъуэ Iуэхутхъэбзэхэр яхуэщIэнымкIэ щыIэ щытыкIэ иригъэфIэкIуау.

ЦЕНТРЫЩIЭМ и зэфIэкIэхэм къыхъауащ: сым-аджэхэм фIагъ лъагъ зилэ медицинэ дэлэпыкъуныгъэхэр ягъуэтынымкIэ, IэщIагъэлIэхэм я Iзэгъэм хагъэхуэ-нымкIэ иджы Iэмал нэхъыбэ ялэу.

Психиатриемрэ наркологиемкIэ клиникэ центрым и хэщIапIэр диспансерхэр щылэжэа щыпIэм къонж, унэтIыныгъытIыкIи амбулаторэ, стационар дэлэпыкъу-ныгъэхэр абдеж цагъуэтынууш, жылагуэр зыхуэныкъуэ медицинэ Iуэхутхъэбзэхэр нахъ тыншу зэрыхуащIэ-нум теуухуэу зэтрахуэнууш.

Зэугагъэхэа ИэнатIэм и медицинэ лэжыгъэм и фIа-гъымрэ шынагуэзншагъэмрэ жуапланыгъэ пылуу кIэлъылыным, абы и зэфIэкI псори нэсу къэгъэсэ-бзыным, апхуэдэу унэтIыныгъытIыкIэ IэщIагъэлIэхэр зэгъуэу зэрыдэлъэжыным республикэм и цIыхухэм хуащIэ психиатрие, нарколог дэлэпыкъуныгъэхэр лъэны-къуэ куэдкIэ иригъэфIэкIуэнууш.

ЩХЪЭЩЭМЫЩI ИЗЭ.

КъыщIагъэхым щIрагъэгъу

2023 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым ерыскыхъакIуэ къыщыщIагъэхэм и промышленнэ индексир процен-ти 100,9-рэ, псыхъкIым - проценти 121-рэ хуауш. Ап-хуэдэ хыбархэр иджылагъэ зэбгиргъахэщ Кавказ Ищхъэрэм СтатистикэмкIэ и управленэм.

2022 гъэм елтытауэ илхъэс блэкиам нэкулэхъакIуэ рес-публикэм къыщыщIагъэхэм процент 24,3-кIэ хуагъ-хуауш, гъэхъэхIым - процент 21,7-кIэ, къхуейр къхуей-лалъуэ - процент 13,5-кIэ. Хаджэки, пхъэщхъэмыщхэ консервхэм хуэдитым нэблагъэкIэ щIрагъэгъуауш.

ЩIахъуэу, щIахъуэхъакIуэ, макарону къыщIагъэхэм я бжыгъэр 2022 гъэм щылахэм хуэдэу къэнэжащ.

Псыхъэхэм ящыщ нэгъабэ нэхъыбэу къыщIагъэхэр сырэрщ - процент 36-м щIагъэкIэ нэхъыбэ, нарынпысыр - процент 11,5-рэ, псылфIыр - проценти 8,5-рэ.

ХЪЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

● КЪБР-м и Правительствэм

Егъэджэныгъэм зэрызрагъэужьыр

КЪБР-м и Правительствэм щеклукъащ егъэджэныгъэм зэгъэужьынымкIэ 2030 гъэ пщIондэ ящIагъэхэмрэ Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ министрствэм 2023 гъэм къриубыдзу илжъэхэр къапщитэжынымрэ ятеухуа зэушIэ.

КЪБР-м и Правительствэм и УнафэщI Мусуков Алий ар къыщызэууахым и гугъу ищIащ егъэджэныгъэм и мыхъэнэм, дIэ республикэм абы и щытыкIэр зыгъэфIэклунэм сзэп хуэхуа лъуагъэхэм.

«Егъэджэныгъэ» лъэпкъ проектм и фыгъэкIуа лъуаху зыгъомкIэ ефIэклукъащ. Илъэс къэс республикэм шауэхуэ школьцIэхэр, сабий хаджы, егъэджэныгъэм и лъуахуаплэхэр зыхуагъэз, зэрэхъэ, зэрагъэпщыж.

2023 гъэм фокIадэм и 1-м ирихъэлIу республикэм къыщызэуахуащ еджакIуэ 1785-рэ зыщIэхуэ школиц - ахэр дэтцI НарткIалэ, Прохладнэ, Куба. Мы гъэм и бжыгъэхэм Налшык, Бакхъсэн, Май, Прохладнэ къалэхэм, Красносельскэ, Сэрмакъ, Псынабэ къуажэхэм лажъэн щыщIадзэнущI курит еджалпIэхэм. Абыхэм екIуэлIэнущI еджакIуэ 4539-рэ. Аргъуэр 2025 гъэм абыхэм къахъэнущI цIыкIу 5150-рэ зыщIэхуэну школицыгъу. Иужьрей илъэсIтым къриубыдзу зэрэхъащ школ 60, иджыри 2026 гъэ пщIондэ зыхуагъэзэнущI 50 хуэдиз.

Егъэджэныгъэм и къуэхьыр школ хуэхуагъэхэм къыщыууахым, дауи. Иужьрей илъэсхэм школакIуэхэм папщIэ къыщызэуаху иджырей технологIэхэр зыхэт егъэджэныгъэм. АпхуэдэщI «Точка роста» центры, «Кванториум», «IT-кубы» технопаркхэр. Физическэ щIахъэхэмрэ спортмыр сабийхэр дегъэхъынымкIэ Iэмалхэм зыпмыууэ къахъэхуэ, щIэныгъэ куу зилэ IэщIагъэлIхэр республикэм илэщ. Егъэджэныгъэ IэнатIэм пэрпгъэм зыуэ щыт я

федеральнэ системэ мэлэжэ, щIэныгъэ-методикэ Iэмалхэр и нэлэ щIэту. Абы егъэджэныгъэм я щIэныгъэм зыпмыууэ щыагъэхуэ, - жиалщ Мусуковым.

Правительствэм и УнафэщIым къыхигъэщIащ егъэджэныгъэм хэтхэм я улахуэр хэгъэхуэным, сабийхэр зэреджэн тхылъ къахуэщIхунымрэ школым щыгъэхъынымрэ илъэс къэс мылтыкIу щыгъэхуэ зэрыухахыр.

«Егъэджэныгъэ зыхуагъэ хуэзэу къыгъэгъэпщыныращ республикэм мылтыкIу нэхъыбэ зытригъэклудэр. Абы и щыгъэхуэ зыгъэгъэпщыныращ егъэджэныгъэ фIэклупIэ зымылэ лъуаху. Пэжж, къыгъэхуэтыншэу дзыгъухей псори зэпэщI хуахымы иджыри, лъэпщыгъэхуэ хэри щылэщ, егъэфIэклупIэхэр куэд мэхуэ. Абы и лъэныкъуэцIэ къыгъэгъэпщыныращ гъэсэныгъэ, егъэджэныгъэ IэмалыщIэхэр къэгъэуэхуныр; зэфIэклI зылэ щIалэгъуалэм щыгъэхуэ зэгъэну унэтIыныгъэкIэ ядэлэжъэныр, сабийхэм зауужыным пасэу гугъытэ хуэщIыныр, - жиалщ Мусуковым.

КЪБР-м егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и министр Езауэ Анзор илъэс къуам ялжъэхэм теухуауэ къыщыпсалъэм, къыщыгъэщIащ. Егъэджэныгъэмрэ унэтIахуэмрэ я илъэс ягъэуа 2023 гъэм егъэджэныгъэм и Iэмалхэр егъэфIэклунэм теухуауэ ягъэзэщIа проектхэр; сабий зэчиифIэхэм гъэуэ езыт лъуаху гъэхуэр; зыпмыууэ ирагъэклукIа республикэ, щIыналгэ зыгъэхуэхэмрэ олимпиадэхэмрэ.

Илъэсым республикэм щеклукъа егъэджэныгъэ лъуахуэхэм хэтэщI цIыкIу мин 20-м шигъуэ. КЪБР-м Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и министрствэм къыбгъэдэкI щыгъэ дамыгъэхэр хуагъэфэщIащ цIыкIу 400-м нэблагъэм.

Мыхъэнэхуэ илэу республикэм щеклукъа лъуахуэм ящыщI министрм къыхигъэщIащ егъэджэныгъэ лъуахуаплэхэм я унафэщIхэр зыхэтэ «Егъэджэ-

ныгъэ: къэклунэм теухуа епIыкIэ» зыхуахэр, егъэджэныгъэ лъэныгъэхэм я зэушIэр, егъэджэныгъэ IэнатIэм пэрпгъэм я «Егъэджэныгъэ классым щIэмыс» сурэт зэпэуэр, Налшык и школ №33-м и пщIантIэм егъэджэныгъэм и фэеллэ къыгъэрыщызэуахэр, нэгъуэщIхэри.

ЕгъэджэныгъэмкIэ, сабий зэчиифIэхэр тегъэгъуэхуэнымкIэ мыхъэнэ илэу къыдопIыт «Антарес» щыналгэ центрм. Илъэс къуам щыгъэхуэ зыдхыгъэ и лъэныкъуэцIэ абы зыщрагъэужьащ школакIуэ 900-м шигъуэм. 2023 гъэм «IэщIагъэлI нэбжыгъэхуэр» федеральнэ пэхуэщIэм къытепIыкIыжыащ «Профессионалитет» проектщIэр. РеспублIкэр хэтэщI федеральнэ щIэныгъэ грантхэм я зэпэуэхэм.

Урысей щIэныгъэ фондым щIэныгъэ къэхутэныгъэхэр къыгъэгъэпщыным хуахуащ сом мелуани 2,2-рэ. Абы республикэм мылтыкIу хилъхъэжыащ. КЪБР-м и Iэащхэм и саугъэтыр хуагъэфэщIащ щIэныгъэлI нэбжыгъэхуэ тхум. Республикэм и егъэджэныгъэ нэхъыфIэхэм текIуэныгъэхэр, екхуэлэныгъэхэр щыгъэзэрагъэхуащ федеральнэ мыхъэнэ зылэ зэпэуэхэм, - жиалщ Езауэм.

Министрым къыгъэгъэпщыныращ егъэджэныгъэм зэгъэужьыным теухуауэ 2030 гъэм нэсыху ялэ къалэхэмрэ мурадхэмрэ. Гугъытэ хъа хуащIынуэ егъэджэныгъэ утыкхуэхуэ ухуэным, бжыгъэхэм тет технологIэхэр зи лъабжэ егъэджэныгъэм егугъуным, сабийхэм зэрагъэлажэ IэмалыщIэхэр гъэуэхуэным, щIэныгъэ-къэхутэныгъэ пэхуэщIэхэм. АджIа пашэнущI егъэджэныгъэм я щIэныгъэм хуагъэхуэным, щIэпIэр хэпIуэсэу къыдэгъэклутейным егугъуным, къалашхэм пэжыкIэ къуажэхэм щыщ сабийхэм зыщрагъэужь лъуахуаплэхэр къыгъэгъэпщыным, зи уыншагъэр мыщIагъэхуэхэмрэ унэм щIэсэу ирагъэаджэхэмрэ ядэлэпIыкуным.

ЗэушIэм хэтэхэм жаIащ зи гугъу ящIа лъуахуэм зэреплтыр, упщIэ зилахэм министрм жэуап аритащ.

ГУГЪУЭТ Заремэ.

Гъавэм къыхэхуэу зэпытщ

Къэбэрдей-Балъкъэрэм и мэкумэшыщIэхэм хъэцэлэ-цэрэ джэщ хуэрейуэ псори зэхъуэ мужьрей илъэсIтхум лъахыжам процент 25-кIэ хэхуащ. Нэгъабэ и закъуэ гъавуэ къахъэлэжам хуэдиз зы къыхуэлIахым - тонн мелуан 1,421-рэ. 2022 гъэм хъэцэлэцэу лъахыжам нэхъэр ар процент 14-м нэблагъэкIэ нэхъыбэщ.

ИУЖЬРЕЙ илъэсIтым республикэм и мэкумэшыщIэхэм нартыху гъавапхъуэ тонн мелуаным щигъуэ кърашащ гугъуэхэм. 2019 гъэм елгытауэ нартыху нэгъабэ къахъэлэжам процент 13-кIэ хэхуащ. 2022 гъэм ебгъапщэмэ, процент 4,2-кIэ нэхъыбэ. Щыналгэ гъавэр бэв зэрыщыгъуэм и фыгъуэ хэлъщI псы зыщIагъэлэащI цIым къыгъэрыгъагъэхуэ зэпытм.

2023 гъэм гъавапхъуэ зы гектарым ику иту центнер 61,5-рэ къытрахуащ, е 2022 гъэм щылам ар проценти 106-кIэ хуокIуэ. 2022 гъэм нартыху гъэлъэлэуэ зы гектарым ику иту центнер 69,4-рэ къытрахуащ, нэгъабэ ар центнер 78,5-м нагъэсащ. Илъэсым къриубыдзу зы хъэсэм гъавэр тIэунейрэ тещIэн Iэмалри нэхъыбэрэ къагъэсбэп хуащ.

Псы щIэгъэлэащIым екхэлэуэ республикэм и лъуахуэ зы-тыр къэбгъэлэагъуэм, иужьрей илъэсIтхум гектар 30,5-м щигъуэ апхуэдэу зэлэжэ гугъуэхэм къыхагъэхуащ, псы зэрыщIагъэлэащI, зэрытракIэ машинэу 346-рэ ягъэуащ. Абыхэм я нэхъыбэр яхуэзэфIэклэу Урысей Федерациэм и Президент Путин Владимир къыгъэхуащ «Дунейпсэ кооперациэмрэ экспортымрэ» лъэпкъ пэхуэщIэм хыгъуэ лажэ «Хамэ къэралым мэкумэщI продукцэхэр ахуегъэсэн» щыналгэ пэхуэщIэм и фыгъэкIэ.

ХЪЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

КилометрIтху зэрагъэпэщыж

Гъэуэгу хозиягъэныгъэ «Кавказ» федеральнэ лъуахуаплэхэм къыгъэрыгъэхуауэ, 2024 гъэм къриубыдзу, Налшык къалэ Идар Темрыкъуэ и цIэр зезыхъэ и уэрарым и машинэ зэблэныгъэ 4-м шыуэ Р-217 «Кавказ» федеральнэ автомобиль зэблэныгъэ и 450-нэ километрм къыщыщIэдэуэ 455-нэм нэсыр къыгъэхуэуащIу зэрагъэпэщыжынуу. А Iыхъэр хохъэ Налшык и кхъухъэлэащI тедзэпIэм хуэзэшэм.

ЗИ ГУГЪУ тщIэ щыпIэм автомашинэу щыцэблэным я бжыгъэм иужьрей илъэсхэм хэпщIыгъу хэхуащ. КъыгъэрабжамкIэ, жэщ-махуэм къриубыдзу ахэр мин 30-м щIэгъу. Абы къыхъэхуащ, гъэуэгу тельа асфальтым и щыгъэфэр щыпIэ-щыпIэлэхэрэ щетIысэхуащ, языныкъуэхэм деж щызэгъуащI, вагъэмбэкIу теплэ илэ хуащ.

ИэщIагъэлэхэм къыгъэралытэмкIэ, гъэуэгу зи гугъу тщIа и зэблэныгъэпIыплыр, иджырей мардэхэм къытIэсэу зэрагъэзэхуащI иужькIэ, нэхъ щыцэблэныгъэуащI шынагъуэныгъэхэм нэхъ тещIы-хуаи хуэнуу.

Лажьыгъэхэм хыгъуэ, гъэуэгухуэхэм япэщIыкIэ машинэ зэблэныгъэ тельа асфальт-бетоныр трагъэкъэбзыхуащI. КIэлъыкIуэ лъэбэкIуэу, «регенерациа щыпIэпс» («холодная регенерациа») зыфIащIа IэмалыщIэм хуэкIуэу, трагъуныщIыкIар ресайклер IэмэпсымэщIэмкIэ цIыкIу-цIыкIуэхуэу яуцыхуэныр, кIуэрыкIуэм тет хуагъэхуэ битум эмульсэрэ цементкIэ зрагъэпэщыжынуу. Апхуэдэ щыкIэм тетIу къагъэхуащI автомобиль зэблэныгъэ тракIэжынуу. ЗэрагъэуэхуащIа, а IэмалыщIэм гъэуэгу нэхъ бидэ ищIынуу.

КIэлъыкIуэу, автомобиль зэблэныгъэ иджыри асфальт «уэ-нэхуэщIуэ» тIу трабэнуу - зыуэхуэ ялэреймрэ мывэкIэщIхэрэ мастикэцIэ зэхэпщамрэ. ЕтIуанэр, зэрыкIэлэхэм, телэжыкIы-гъуейщ, шэрхъэри темпыщIэныгъу нэхъ зыубыдIэ.

ИэщIагъэлэхэм гъэуэгу зэхэпIэпIэхэм лажьыгъэ пыхуыкIахэр шрагъэкIуэжынуу: жьы хуа щыгъэфэр трагъуныщIыкIыжынуу ищъэкIэ зи гугъу тщIа Iэмалхэм языгъэныгъэ асфальт тIуащI трагъэжынуу. Инженер лажьыгъэхэм хыгъуэ, автомобил зэблэныгъэ и бгъуитыкIыкIуэ илэу мывэкIэр зэрагъэуэхуэныр ягъэбдыгъыжынуу, гъэуэгу и зэблэныгъэхэр куэдрэ темпы-жыкIыж термолластик тIуатIуэцIэ хуагъэуэхуэныу.

Лажьыгъэхэр шрагъэкIуэцIэ, гъэуэгу зи гугъу тщIа и Iыхъэм и лъэныкъуэитым, чэзу-чэзукIэрэ, машинэ зэблэныгъэу зырыз къы-хуагъэзэнущI.

Лъуахуэ ирагъэхуэныу зэманым къриубыдзу машинэхэр зэтри-мхъэнэ папщIэ, гъэуэгу хозиягъэныгъэ «Кавказ» федеральнэ лъуахуаплэхэм щылажъэхэм мы щыпIэр зи зэблэныгъэхэр къы-хуреджэ нэгъуэщI «лэагъуэхуэри» Iэгъуэблагъэм щыгъэцIэ зэры-хуэнуу егугъысынуу.

БЭРАУ Бышэ.

Мы махуэхэм

Гъатхэпэм и 2, щэбэт

- ♦ МафIэдзым и дунейпсэ махуэщ
- ♦ 1920 гъэм къахъуащ адыгъэ усакулэу, Совет Союзым и ЛIы-хуэжэ Андырхъуей Хъусен.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, Налшык уфэуэ щыщытынуу. Хуабэр махуэм градус 1 - 3, жэщым 1 градус щыгъуныу.

Гъатхэпэм и 3, тхъэмахуэ

- ♦ ТхакIуэм и дунейпсэ махуэщ
- ♦ ЩIэуэпсэ къабзэм и дунейпсэ махуэщ
- ♦ Сабийхэм яхуэгъэзэа нэтын-хэр зыгъэхъэзыр телевиде-нэмрэ радиоимрэ я дунейпсэ махуэщ
- ♦ ТхэкIуэмэ и узыншагъэм кIэлъыпIыным и дунейпсэ махуэщ

♦ 1921 гъэм къахъуащ КЪШР-м щыщ къэрал, политикэ лажъа-кIуэ, щIэныгъэлI Къардэн Зам-хъэзэри.

♦ 1930 гъэм къахъуащ адыгъэ усакулэу, драматург Мысачэ Пэтр.

♦ 1938 гъэм къахъуащ киноре-жиссёр, тхакIуэ, композитор, продюсер, ЩIИДАА-м и акаде-мик Къандур Мухъэдин.

♦ 1952 гъэм къахъуащ КЪБР-м щыгъэ зылэ и артист Молей Али-хан.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, Налшык уфэуэ щыщытынуу. Хуабэр махуэм градуси 2 - 3, жэщым градус 1 - 2 щыгъуныу.

Гъатхэпэм и 4, бIыгъэхъэ

- ♦ 1846 гъэм «Кавказ» газетым къытридзэщI Къаз-Джэрий и «Зи щыгъыри ин къэрал тетым и деж» письмор.

♦ 1918 гъэм Тэрэ ЦIыхубэ Рес-публикэр къэунахуащ.

♦ 1940 гъэм къахъуащ мэкумэ-щI щIэныгъэхэмкIэ доктор, КЪБКЪМ-м и профессор КIуэклэу Тэлэдин.

♦ 1942 гъэм къахъуащ физи-ко-математикэ щIэныгъэхэмкIэ доктор, КЪБКЪМ-м и профессор Щоджэн Вячеслав.

♦ 1948 гъэм къахъуащ радио-журналист, КЪБР-м щыгъэ зылэ и журналист Хъэмту Къадир.

♦ 1969 гъэм къахъуащ КЪБР-м щыгъэ зылэ и юрист, Къэбэрдей-Балъкъэрэм и Правительствэм и УнафэщIым и къуэдзэ Къуэ-шырокъуэ Залым.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, Налшык уфэуэ щыщытынуу. Хуабэр махуэм градус 1 - 3, жэщым градус 1 - 2 щыгъуныу.

Зыгъэхъэзырар щыгъэхъэмыщIэ Иэщ.

Лъэпкъ Iуащыгъэ:

Зымылэгъуа хашэ хъуркыым.

- ◆Дыжэф пцанэ хьуркым.
- ◆Зыц! нэхэрэ еплъ нэхэ Iзэщ.
- ◆Дыжэрэ Iэм кыпошч.
- ◆Улажьау ухэжжын нэхьыфI шыэккым.
- ◆Зы мэлыфэ тIуу трахьыркым.
- ◆Хамэзэр Iэгъэзагъэ шхэкIэ, гугъэзагъэккым.
- ◆Дзыгуы пэтрэ шчымахуэм хуэгъэтылъэ.
- ◆Гурэ гурэ лъагъуэ зэхуалэщ.
- ◆Хамэ ушье тхьэмахуэщ, хабзэ хьэху махуишч.
- ◆Iуэху пщыр Iуэху мэхъу.
- ◆ЗылъэмыкI IэфракIэ Iы-хьэщ.
- ◆Насыпыр шагуэшым дурэ-шым дэсаш.
- ◆Нэгъуеипщ нэхьы, I закъуэ мэхэж.
- ◆Хамэр гъэшэраши унэр гъэшэрыуэ.
- ◆Гурышхуэ нэрышхуэ ухуэ-ш.
- ◆Зы мафIэ хьуаскIэм жылэ псор кьрескI.

Вагъуэхэр уафэм къыщыщІэнэмэ...

● Пшыхъхэр

Налшык и Къэрал киноконцерт гъэлъэгъуапэм иджы-благъэ щекІуэкІащ пшыхъ купщІафІэ. Кавказ Ищхъэрэ щыналъэм хиубыдз республикэхэм я ІэнатІэ зэмылІау-жыгъуэхэм: политикэм, шІэ-ныгъэм, егъэджыныгъэм, медицинэм, щэнхэбзэм, гъуаз-джэм, спортым, хъэрчхъыщІэ Іуэхум, нэгъуэщІхэм и ехъу-лІэныгъэ лъагъэхэр щызылэ-рызыгъэхъа ІэщІагъэлІхуэ Урысей Федерациэм и цыху-хэм яку дэлъ зэныбжыгъу-гъэмрэ пщІэмрэ зыгъэбы-дэхэр, артисткэ лъапІэныгъэ-хэр, дахагъэр, гуапагъэр хъумэным зи зэфІэкІ езыхъ-лІэхэр я дамыгъэхэмкІэ ягъэ-лъэпІащ Дунейпсэ Арткомите-тымрэ Жылагъуэ гулъытэм-кІэ Дунейпсэ Ассамблемерэ.

ГУФІЭГЪУЭ пшыхъэхъэр я къафэ дахэмкІэ къызІуахаш УФ-м щІыхъ зІлэ, цыхубэ къа-фэмкІэ «Псыгуэнсу» ансам-блым хэт къэфакІуэхэм (художественнэ унафэщІыр Евразием щэнхэбзэмрэ гъуаз-джэмкІэ щІыхъ зІлэ и лъжыкІуэ Мыз Хъжмуратщ). Абы къы-кІэлъыкІуэу утыкум Ізгуаушхуэ-кІэ кърагъэблэгъащ Дунейпсэ, Урысейпсэ Арткомите-тхэм я вице-президент, академик, Кавказ щыналъэм хыхъ республикэ псоми щІыхъ зІлэ я лъжыкІуэ, ЮНЕСКО-м Щэнхэбзэмрэ егъэджыныгъэм-кІэ и комитетым хэт Бейтыгъуэн Іуэсрэ КъБР-м и Парламентым и Президиумым хэт, абы КІПРФ-м шІлэ гутым и пашэ, КІПРФ-м и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ комите-тым и япэ секретарь Пашты Бо-рисэ.

Къызэхуэсахэм сэлэм гуапэ ярихэ нэужь, Бейтыгъуэным фыцІэ ин яхуищІащ зи лъжы-гъэм, ІэнатІэм пщІэрыл къа-щІлэ кыалэнхэр зэфІхъыным хъэллэу, жэупланыгъэр зыха-щІуэ бгъэдэт ІэщІагъэлІ псо-ми.

Ныщхъэбэрэй зэхуэсым къедгъэблэгъащ зи зэфІэкІлэ, щІэныгъэкІэ, актылІэ ехъулі-ныгъэ лъагъэхэр зыларызыгъэ-хъа, зыхуагъуыжы мурадхэм ялъэІсу я шхъэм, жылагъуэ-ми, зыщыщІ щыналъэхэм, ди къэралми ехъуліныгъэ куэд къыхуэзыхъа цыхуэхэр, - жиІащ Бейтыгъуэным. - Я ІэщІагъэлІ зэмылІуэжыгъуэми, зи гутгъуэ сщІы цыхуэхэр зэрешалІэ зэч-ху яхэлъ хъэл-шэн нэхъыщ-

хъэм - абыхэм зыхуагъуыжы кыалэнхэмрэ мурадхэмрэ зылэ-рагъэхъэ, пэжыр, захуагъэр, жэупланыгъэр я гъуазуэ, яб-гъэдэлъ зэфІэкІхэмрэ зэчІ-мрэ я тегъэщІаплІуэ. Аращ Ду-нейпсэ, Урысейпсэ Арткомите-тхэм алхуэдэхэм пщІэрэ щІыхъэрэ цыхуащІыр.

Іуэс жиІахэм пищэу пшы-хым къыщыпсэлъа Пашты Борис пэублэу къыхъащ Маяковский Владимир и усэм хэт псалъэхэр: «Уафэм вагъуэхэр къыщыщІэнэкІэ, Абыхэм зыгуэр хуэныкыуэщ».

Зэхуэсым зи цІэ дахэ къыщ-ралыну ІэщІагъэлІхэм ящІлэ дэтхэным сохъуэхуэ си гуапэу. Абыхэм уафэ джабэм вагъуэ цыкІуэ щыщІагъэнауэ жыплІэ хъунуш, сыту жыплІэмэ, я зэфІэкІри я гуащІэри ирахъэлІэ жылагъуэм щыщІлэ щытыкІлэр, цыхуэхэм яку дэлъ зэхуыщ-тыкІлэр нэхъ нэху, хуабэ щІы-ным, - къыхигъэщІащ Паштым.

Абдежым Ізгуауэ иным шІлэу утыкум ирашащ Кавказ рес-публикэхэм я ІэнатІэ зэмылІау-жыгъуэхэм я унафэщІхуэ, ІэщІагъэлІхуэ «Ильэсым и цыхуэ-2023» дунейпсэ зэпеуэм и лауреат хуахэр. Япэу апхуэ-дэ пщІэ зылъысар УФ-м и Журналистхэм я союзым и Федеративнэ Советым хэт, Къэбэрдей-Балъкъэрным и Журналистхэм я зэгъуэны-гъэм и тхъемадэ, КъБР-м щІыхъ зІлэ и журналист, «Адыгэ псалъэ» газетым и редактор

нэхъыщхъэ Жыласэ Заурбэч. АдэкІэ апхуэдэ гулъытэ лъагъэ зыгуэстахэм ящІыщІ «Гранит» ООО-м и генеральнэ унафэщІ, УФ-м и Президентым егъэ-джыныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ и саугъэным и лауреат Хъгъэ-жей Ісълэм, Дагъыстэн Рес-публикэм и музыкантхэм я союзым и унафэщІ, УФ-м гъуазджэхэмкІэ щІыхъ зІлэ и лъжыкІуэ Баширов Хъан, КъБР-м, КъШР-м, Ингуш Рес-публикэм щІыхъ зІлэ я артист-кэ Жангуразовэ Фатимэт, «Къалэ электросетхэр» АО-м и генеральнэ унафэщІ, «Вече» лъэпкэ зэгъуэныгъэм и пашэ, КъБР-м и Жылагъуэ пала-тэм хэт Литвинов Роман, ду-нейпсэ цІэрылауэ зІлэ Siberian Wellness и лъжыкІуэ, УФ-м и щыналъэ куэдым зи псапэ лъжыгъэхэр нэс Ибрагимовэ Ізахат, Абхъаз Республикэм щІыхъ зІлэ и артист, «Бзабэ», «Овла» ансамблхэм я пашэ Еуаз Зубер, нэгъуэщІхэри. Абыхэм ирашащ Дунейпсэ, Уры-сейпсэ Арткомитетхэм, Твор-чествэмкІэ дунейпсэ Акаде-мием, Урысейм и Лъэпкхэм я Ассамблеюм къабыгъэдэкІ Дышэ орденымрэ «Дышэ гло-бус» щІыхым и кубокымрэ, «Ильэсым и цыхуэ-2023» ду-нейпсэ зэпеуэм и лауреат зы-рыхуамкІэ тхылыри щІыгъуэ.

БлэкІа ильэсыр Егъэджа-кІуэмрэ унэтІакуэмрэ я гъуэ зэрыщІагъуэ гулъытэншэ зэры-мышуар налуэу, етІуанэу уты-

кум ирашащ я ІэщІагъэ гуапэм хъэллэу ириІажэхэм ящІлэ гуп. Апхуэдэхэт КъБР-м и курыт школхэм я лъжыкІуэхуэ Дудар Людмилэ, Дыгъэ Іэсият, Ело-кыуэ Заремэ, Къаздэхуэ Марат, Къардэн Анжелэ, Къанкъл Римиэ, Къардэн Олесэ, Мэлба-хуэ Ленэ, Шэрий Мадинэ, Щоджэн Мадинэ, Узеевэ Лейла, Шэшен Республикэм шыщІ Прадедовэ Ларисэ, Сергеевэ Маргаритэ, «Лэгупыкы» са-бий центрым и медсестра нэхъыж Хъгъэжей Оксанэ, «Псыгуэнсу» ансамблым и унафэщІ Мыз Хъжмурат сы-мэ.

Бейтыгъуэным щІыгуэу абы-хэм дамыгъэхэмрэ щІыхъ тхылыхэмрэ ярытыжащ КъБР-м и Парламентым Щэнхэбзэм-кІэ, граждан жылагъуэм зегъуэ-жынымрэ хыбарегъащІлэ по-литикэмкІэ и комитетым и уна-фэщІ Къумал Заурбэч.

Я цІэ фыкІэ ирауащ, да-мыгъэ лъапІэхэмрэ щІыхъ, фы-щІэ тхылыхэмрэ ирашащ хъэ-рычхъыщІуэ, къулыкъушІэхуэ Мид Эмилиэ, Къаныкъуей Тимуэ, Ламплэжэ Каринэ, Уэркъ Мухэ-мэ, Щабэтыкъуэ Мадинэ, нэгъуэщІхэм.

Ди щыналъэм и ІэщІагъэлІ-хэм, зигури зи псэри зыпырлэ лъжыгъэм етахэм апхуэдиз гулъытэ яхуэзыщІ Бейтыгъуэ-н Іуэси хуэфащэ дыдэу ягъэ-лъэпІащ а пшыхъэхъэм. Ири-гъэкІуэкІ жылагъуэ, къэрал лъжыгъэхуэм, мамырыгъэр,

зэгурылуэныгъэр Кавказ щІы-налъэм зэрыщІгъэбдэм, щэнхэбзэм, гъуазджэм, лите-ратурэм я зыужыныгъэм ильэс куэд лъандэрэ хуищІ хэлъхъэныгъэ иным папщІэ абы къыхуагъэфэщІащ Да-гъыстэн Республикэм жыла-гъуэ гулъытэ лъагъэ зэры-щІлэм щыхъэт тхъуэ дамыгъэ лъапІэр - «Дагъыстэным и щІыхъэрэ пщІэрэ - Дышэ кыр-шыгъэ» дышэ орденыр. Ар Бейтыгъуэным Ізгуаушхуэм шІлэу кырытыжащ а респу-бликэм и лыкІуэ Ибрагимовэ Ізахат.

Я уэрэдхэмрэ къафэхэмкІэ пшыхъыр ягъэдэхаш Кавказ щыналъэм и артист цІэрылу-хуэ Даур Иринэ, Уэрокъуэ Чэрим, Мусиевэ Алине, цыхубэ уэрэдхэмкІэ «Кавказ» ансамблым (унафэщІыр Жылау Арсенщ), Джелиевэ Оксанэ, «Кабардинка» къэрал акаде-мическэ ансамблым и къэ-факІуэхуэ Щауэлыхуэ Дианэ-рэ Мэшыкъуэ Русланрэ, Цере-новэ Делгерэ, Гуцаев Нодар, нэгъуэщІхэм.

Пшыхым къыхъэлІа псори зэбгыкыжащ ялэгъуамрэ зыхащІа гурыщІэхэмрэ къы-зэщІаІстауэ, дэтхэным и нэгум гуапагъэ гуэр кырихэ «и гур уафэ джабэм къыщыщІэна вагъуэ цыкІуэм идз нурым къы-гъэнэхуэ плэрэ», жыплІуэ.

ТАМБИЙ Линэ.
Сурэтхэр
Къарей Элинэ трихаш

Редактор нэхъыщхъэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъуынымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щыналъэ ІуэхууапІэм ПИ № ТУ07-00117-м шІлэу ятхаш.

Зы ильэсым газетыр 156-рэ къыдэкІ. 12+

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхъэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-реда-торхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэупа зыхъ секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-75-78

Индексыр П 5894 • Тиражыр 1.574
Заказыр №422

ДИ ХЭЩІАПІЭР
360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Респу-бликэ, Налшык къалэ, Лениным и цІэр зезыхъэ уэрэм, 5, ебгуанэ - епщІанэ къатхэр.

Газетым Іэ шытрадзар
сыхъэт 18.00-рщ.

«Издательство «Южный регион»
ООО-м шытрадзащ.
357600, Ставрополь край,
ЕсэнтІуэ къалэ, Никольскэ
уэрэм, 5-А